

Seminar, Rimske Toplice, Slovenija, 7.10.2016

DOSTOJANSTVENI RAD – protivljenje prekariatu

Sekretar SKEI, Bogdan Ivanović

1. Medjunarodne konfederacije sindikata su već 2008 započele kampaniju pod geslom „**Dostojanstveni rad za dostojanstveni život**“ – glavni cilj je podizati razinu **svijesti** o dostoјnom radu (taj cilj ne može biti postignut bez adekvatnih aktivnosti nacionalnih sindikata: SKEI i SMH-IS mogu doprinjeti realizaciji tog cilja). Poznate so svakogodišnje kampanije protiv prekarnog rada.
2. U 2008 su SKEI in SMH u organizaciji ACTRAV – ILO održali seminar o temi „**Dostojan rad za metalce**“.
3. Svjedoci smo razvoju ekonomije i tehnologije, što bi trebalo predstavljati veliki izazov tako u znanosti kao i u gospodarstvu **sa ciljem da radniku bude lakše na radu i da bolje živi** – pa nije tako, svjedoci smo suprotnom trendu: društvo se sve više **razslojava na bogate i siromašne**, sve više nestaje srednjeg sloja, a to je podloga za brži razvoj siromaštva, za život na ivici provalje, za najkraće rečeno: **nedostojan život**.
4. Dostojan rad bi trebao biti **mehanizam, kojim se bogastvo može prerazporediti i siromaštvo smanjiti**. Cilj svakog radnika je, da dostoјno živi, što se podrazumjeva **pravo na dostojan rad**.
5. Budući da smo suočeni sa velikom nezaposlenošću (u Sloveniji je trenutno registrovana bezposlenost 10,8% odnosno po metodi ILO 7,8%) nemogučnošću pronalaženja odgovarajućeg posla, danas je u svjetu previše ljudi, nažalost, sretnih da rade bilo koji posao, odnosno rade posao koji nije adekvatno plaćan, **mnogi rade posao, koji ne žele**. Stalno nailazimo na informacije o nehumanim uvjetima rada u sferi rada: oko polovina svjetske radne snage zaradjuje manje od 2 US\$ na dan. Mnogim, koji rade, nije omogućeno školovanje, zbog bolesti i nesreča na radu umire oko 2 milijuna ljudi godišnje (težak rad, prekovremen rad, stres...).

6. U psihologiji masa je bitno stalno **podizati razinu svijesti** o značaju dostojnog rada za opstoj društva i ljudske vrste.
7. Potrebno je pokazati, da je dostojan rad **jedini održivi izlaz iz siromaštva** i podloga preventivnim odnosima u radu i u vezi s radom, te kao takav **nezaobilazan u izgradnji demokracije** i zbog toga ga treba ugraditi u osnovu razvoja **ekonomске i socialne politike**, kako na nacionalni, tako i na evropski i medjunarodni razini.
8. Dostojan rad znači:
 - 8.1. Primanja od kojih radnici mogu živjeti da bi omogućili sebi i svojim obiteljima normalan život
 - 8.2. Socialnu zaštitu u slučaju bolesti i nemoći, pri zaštiti roditeljskih prava i u drugim situacijama koje nam donosi svakodnevni rad i život
 - 8.3. Zaštitu od eksploracije
 - 8.4. Mogućnost kolektivnog organiziranja radnika u sindikate da bi mogli zastupati svoje interese
 - 8.5. Mogućnost kolektivnog pregovaranja o svim uvjetima rada
 - 8.6. Mogućnost dialoga radnika i poslodavaca
 - 8.7. Mogućnost pristupa zaposlenju bez pritiska, ugnjetavanja, diskriminacije i mobinga
 - 8.8. Siguran i trajan radni odnos

9. Mjere na tržištu rada se ne smiju ograničavati na razinu radno aktivnog stanovništva, nego je treba i **usigurati dostojan rad.**

10. Trebamo borbu protiv **prekarizacije** rada: nove oblike rada traže prilagodjenje sistema **socialne saigurnosti** i mehanizmova za osiguranje **pravne sigurnosti** rada.

11. **Prekariat** postaje posebna „**društvena klasa**“ , za koju su karakteristični specifični **loši uvjeti** i koji ima drugčije interes u komparaciji sa drugim (normalnim) radnicima. Oni nisu homogena zajednica – djele se na 3 podgrupe:

11.1. **Eliminisani** iz zajednice radničke klase i obitelja, so manje obrazovani i nezadovoljni outsajderji – druge prekarne radnike osudjivaju, da so jim „oduzeli posao“ i socialna prava

11.2. **Drukčiji** (tradicionalno marginalizirani: Romi, pripadnici etničnih manjina, azilanti, hendikipirani, bivši robijaši ...- ljudi bez glasa i snage)

11.3. **Treći**: naobrazovani, mladi i frustrirani ljudi, koji su očekivali uspješan karierni put, a jih je dočekala realnost prekarnosti i bezperspektivnosti (ova grupa bi trebala postati lider i nosač promjene ne samo na tržištu rada, već i ekonomskog i političkog uredjenja)

12. **Podzaposleni** (rade manje vremena što žele i za manje plaćanje od potreba i n a manje služenim radnim mestima) so iz pozicije radnog, ekonomskog i političkog položaja **bliže bezposlenim** nego zaposlenim (nizka plača, sa kojom ne mogu

preživjeti, nemaju svih socialnih prava, a imaju psihosocialne i zdravstvene simptome kao bezposleni)

13. Kod razvrstanja pojedinih oblika **prožnog rada** zaposlovanja dolazi do **velike zbrke** i zbog reda različitih naziva odnosno pojmova, koji se međusobno prekrivaju, a nije nužno, da znaće istu stvar.

14. **Kriteriji** kao osnovne dimenzije položaja elastičnosti rada: vreme, radni uvjeti, mogućnost zaposlovanja i prostor.

15. Za sindikate i razvoj tržišta rada postoji bitno pitanje za budućnost rada: **sigurna elastičnost ili manifest prekariata?** Odgovor za sindikate bi trebao biti: **sigurna elastičnost sa dostojnim radom.**

16. **Komodifikacija** znači povezivanje zavistnosti položaja pojedinca u društvu i razine njegove socialne sigurnosti sa njegovim položajem na tržištu radne snage.

17. Evropski model **korporativizma** (puna zaposlenost i na njoj utemeljena socialna sigurnost) je osnova za potrebe sadašnjice i budućnosti.

18. Danski **zlati trikut** tržišta radne snage:

18.1. Elastično tržište radne snage sa velikim brojem novih radnih mesta

18.2. Sistem osiguranja za bezposlenost sa visokim naknadama za bezposlenost

18.3. Aktivna politika zaposlovanja sa pravom i dužnostjo na aktivizaciju u zaposlenje

19. Globalnom trendu povećanja elastičnosti ne može se izogniti ni slovensko tržište rada – u poslednjih 10 godina se je promjenio iz relativno togog u više elastičan

20. Na osnovi 3 najpogostije oblike elastičnosti zaposlovanja je bila Slovenija 2014 na 18. mestu:

20.1. Rad na odredjeno vreme: 8. mesto (mladi 46,6% na 5. mestu)

20.2. Samozaposlenje: 18. mesto

20.3. Kraće radno vreme: 18. mesto

21. Empirični podatki istraživanja **ne pokazuju na uspjehost** strategije promjena, koje bi bile kombinacija više elatičnog plačanog rada, stvaranje sigurnosti ekonomskih i društvenih okvira elastičnosti.

Situacija na tržištu rada u Sloveniji

1. U skladu sa usmerenjima Strategije EU 2020 bi razina radne aktivnosti u grupi starosti od 20 – 64 godine trebala dostići **75 %** (Slovenija ima nižiju razinu radne aktivnosti od EU – 28).
2. Statistika 1991/2014:
 - 2.1. Udio samozaposlenih je **smanjen** iz 14,1% na 13,3%
 - 2.2. Udio ugovora za odredjeno vreme je **povečan** iz 4,8% na 11,7%
 - 2.3. Udio rada za skraćeno radno vreme je **povečan** iz 5,8 na 12,8%
 - 2.4. Udio drugih oblika rada je **povečan** iz 1,9% na 4,2%
3. Kao u većini evropskih država je i u Sloveniji porast t. z. **atypičnih oblika rada – mada je ugovor na neodredjeno radno vreme pravilo sklapanja radnog odnosa.**
4. Kad govorimo o prekarnosti? Kad iz upotrebe atypičnih oblika rada proističu **negativne posledice**:
 - 4.1. Nezakonita upotreba atypičnih oblika rada u suprotnosti sa zakonom

4.2. Mada je upotreba zakonita, proizlaze negativne posledice za pravno, ekonomsko ili socialno sigurnost rada

5. Prevladajuće oblike prekarnog rada:

5.1. Ugovor o radu na određeno vreme

5.2. Ugovor o radu za kraće radno vreme

5.3. Agencijski rad

5.4. Civilni ugovori (podjemni ugovor, ugovor o avtorskom radu)

5.5. Privremeni ili periodični rad (rad srednješkolaca i studenata)

5.6. Samozaposlenje:

6. U Sloveniji je pozitivan **prolazni** značaj zaposlovanja na određeno radno vreme: 49,5% zaposlenja prošle godine se je transformiralo na ugovore na neodređeno radno vreme.

7. Mjere za suzbijanje atičnih oblika rada:

7.1. Poboljšanje rada inšpekcija

7.2. Pojačanje nadzora

7.3. Povišanje kazni

7.4. Jačanje resursa i programa aktivne politika zaposlovanja

8. Prognoza budućnosti rada: jačanje sektorja usluga i broja mikro poduzeća prouzrukovat će porast ostalih upotreba atipičnih oblika rada

9. Struktura zaposlenja u 2014:

	Usluge	Industrija	Poljoprivreda
Slovenija	62,4%	29,3%	8,3%
EU - 28	73,1%	21,9%	5,0%
EU – 19 (evro zona)	75,4%	21,2%	3,4%

10. Prednostni zadatki: razina zaposlenosti, produženje radnog života, podsticanje produktivnosti,i inovacija neće biti zavisne samo od promjena na vanjskom tržištu rada, nego i od dobrih radnih uvjeta i kvalitetnih radnih mesta – informacijska tehnologija i industrija 4.0 (digitalizacija) donjet će nove promjene u radu.

Hvala na pažnji